

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Природничий факультет

Кафедра екології та географії

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ**

освітньої компоненти
ГЕОГРАФІЧНА НОМЕНКЛАТУРА

для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.07 Середня освіта (Географія)
Спеціалізація	-
Освітня програма	Середня освіта (Географія)
Факультет	Природничий

Укладачі: кандидат географічних наук, доцент
Нестерчук Інна Костянтинівна,
доктор економічних наук, професор
Тарасова Валентина Віталіївна.

Житомир 2023

УДК 910.26/.27

Г 35

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 6 від 31.03.2023 р.)

Рецензенти:

Бондаренко Е. Л. доктор географічних наук, професор кафедри геодезії та картографії Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Габбар О. В. доктор біологічних наук, професор кафедри екології та географії ЖДУ імені Івана Франка.

Опешенко А. В. кандидат географічних наук, старший науковий співробітник лабораторії дослідження впливу кліматичних змін на водні ресурси України гідрометеорологічного інституту ДСНС України та НАН України.

Г 35 Географічна номенклатура : методичні рекомендації до лабораторних занять / укладачі: І. Нестерчук, В. Тарасова. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2023. – 60 с.

Методичні рекомендації до лабораторних занять пропонуються здобувачам вищої освіти освітньої програми Середня освіта (Географія). Матеріали побудовано відповідно до діючої навчальної програми. Вони включають: зміст лабораторних завдань, методичні пояснення до виконання, інструментарій для проведення занять, модульну контрольну, питання до іспиту та список рекомендованої літератури. Дані методичні рекомендації можуть бути використані як у навчальній, так і у контролюючій формі.

© Нестерчук І. К., 2023

© Тарасова В. В. 2023

© Житомирський державний
університет імені Івана Франка

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ	4
I. Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти	6
II. Тематичний план дисципліни	7
III. Зміст лабораторних завдань, методичні пояснення до виконання, інструментарій для проведення занять, тематичні контрольні запитання для самодіагностики	9
IV. Питання для самоконтролю знань за модуль №1 з освітньої компоненти «Географічна номенклатура»	46
V. Тести до іспиту з освітньої компоненти «Географічна номенклатура»	50
VII. Список рекомендованої літератури	60

ВСТУП

Мета методичних вказівок до лабораторних занять з освітньої компоненти «Географічна номенклатура» – зформувати у здобувачів вищої освіти знань про назви і взаємне місце розташування головних географічних об'єктів відображених у картографічних творах – материків, океанів, морів, річок, озер, гір, рівнин, країн, міст, родовищ корисних копалин тощо.

Основними завданнями здобувачів вищої освіти при вивченні освітньої компоненти є: вивчення назв географічних об'єктів зображених на загально-географічних та тематичних картах; засвоєння правильної вимови та написання назв географічних об'єктів; оволодіння умінням швидко знаходити зображені на карті різноманітні географічні об'єкти та явища.

У зв'язку із зростанням вимог до професійної підготовки молодих спеціалістів, особлива увага приділяється формуванню практичних навичок дослідження картографічних матеріалів і творчого підходу у площині географічних наук у магістрів. Виконання завдань, що поставлені суспільством перед науковими й науково-виробничими установами, можливо тільки шляхом озброєння молодих фахівців новітніми знаннями в галузі географії.

Змістовно освітня компонента спрямована на формування здобувачами вищої освіти здатності розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у галузі освіти професійної діяльності, що передбачає застосування компетентностей в галузі географії і освітніх наук та характеризується невизначеністю умов і вимог: здатність діяти відповідально та свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку; здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня; здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження; здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети, здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості; здатність застосовувати у спілкуванні знання мови, способи взаємодії з навколишніми й віддаленими людьми та подіями, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями; здатність до добору й застосування доцільних форм, методів, технологій та засобів навчання географії, спрямованих на розвиток здібностей учнів, на основі психолого-педагогічної характеристики класу; здатність до

використання відкритих ресурсів, інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій в ході викладання географії, формування в учнів позитивного ставлення до інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій та відповідального їх використання; здатність планувати та реалізовувати особистісний та професійний саморозвиток (здатність до навчання впродовж життя); здатність розробляти, освоювати та втілювати інновації у професійній педагогічній, науковій, громадській, природоохоронній діяльності, що ґрунтується на відповідних знаннях та вміннях фахівця; здатність використовувати спеціальні географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем у географії; здатність оперувати основними географічними поняттями, розуміти процес історії формування природи планети, аналізувати структуру і динаміку сучасних ландшафтів.

Згідно з навчальним планом дисципліни на виконання лабораторних занять здобувачів денної форми навчання відведено 30 години.

Фінальною формою є підготовка до проміжного контролю зі змістовного модулю та іспиту. Вона базується на систематичному вивченні лекційного матеріалу, питань, розглянутих на лабораторних заняттях досліджених самостійно й вмінні логічно викладати їх сутність.

І. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою» https://zu.edu.ua/offic/ocinjvannya_zvo.pdf (табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Рейтинг студента (сума балів)			
Поточний контроль		Модульний контроль	Підсумковий контроль 20 балів
Практична робота 20 балів	Індивідуальні завдання 20 балів	Модуль 1 40 балів	

До 60 балів – «незадовільно»
60-74 – «задовільно»
75-89 – «добре»
90-100 – «відмінно»

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за всіма видами навчальних робіт проводиться за поточним, модульним та підсумковим контролем.

Бальна оцінка за видами виконаних робіт здобувачів вищої освіти наведена в табл. 1.2.

Таблиця 1. 2.

Бальна оцінка за видами аудиторних робіт здобувачів вищої освіти

№ лабораторного заняття:	Виконання лабораторного завдання, 10 балів	Відповідь на теоретичні питання, 5 балів	Участь в обговоренні, 5 балів	Сумарна кількість, 20 балів
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
Сума				

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

При вивченні дисципліни здобувач вищої освіти повинен ознайомитися з програмою освітньої компоненти, її структурою, формами й методами навчання, видами й методами контролю знань.

Характеристика освітньої компоненти наведена в табл. 2.1.

Таблиця 2.1.

Опис освітньої компоненти

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП / ОНП рівень вищої освіти	Характеристика освітньої компоненти	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,0	01 Освіта/Педагогіка	Обов'язкова	
	014 Середня освіта		
Модулів – 1	Середня освіта (Географія)	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120 год.		1	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,5 год. самостійної роботи здобувача – 4,6 год.	другий (магістерський)	12 год.	-
		Практичні / Семінарські	
		-	-
		Лабораторні	
		30 год.	-
		Самостійна робота	
		54 год.	-
		Індивідуальна робота	
		24 год.	-
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 35% : 65%

Тематичний план дисципліни «Географічна номенклатура » складається з одного змістовного модулю. Освітній процес здійснюється в таких формах: лекційні, лабораторні заняття, індивідуальна і самостійна робота студента.

Тематичний план дисципліни наведений в табл. 2. 2., 2.3.

Таблиця 2. 2.

Теми лекційних занять
(денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Африка	2
2	Австралія та Океанія	2
3	Північна Америка	2
4	Південна Америка	2
5	Європа та Азія	2
6	Антарктида та Світовий океан	2
Всього:		12

Таблиця 2. 3.

Теми лабораторних занять
(денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Африка	4
2	Австралія та Океанія	4
3	Північна Америка	4
4	Південна Америка	4
5	Антарктида	2
6	Європа	4
7	Азія	4
8	Світовий океан	4
Всього:		30

III. ЗМІСТ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАВДАНЬ, МЕТОДИЧНІ ПОЯСНЕННЯ ДО ВИКОНАННЯ, ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ, ТЕМАТИЧНІ КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОДІАГНОСТИКИ

За кожною з тем, включених до курсу освітньої компоненти, проводиться лабораторне заняття з метою закріплення здобувачем вищої освіти практичних знань, одержаних на лекційних заняттях чи в результаті самостійного вивчення необхідного матеріалу і одержання практичних навиків.

На кожному занятті проводиться попередній контролю знань, вмінь і навичок здобувачів вищої освіти, постановка загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю здобувачів, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, тестовий контроль, їх перевірка і оцінювання. Зміст лабораторних завдань включає інструментарій для проведення занять, методичні пояснення до виконання, тематичні контрольні запитання для самодіагностики.

Під час проведення лабораторних занять організовується дискусія навколо попередньо визначених тем, до яких здобувачі готують та захищають, а також обговорюються проблемні питання, на які мають бути знайдені відповіді в результаті дискусії.

На лабораторних заняттях у здобувачів мають сформуватися вміння і навички роботи з картографічними творами. З метою виявлення рівня засвоєння матеріалу викладачем проводиться перевірка і обговорення і захисту лабораторної роботи, яку виконували здобувачі, а також підведення підсумків з одержанням здобувачами відповідної оцінки залежно від результатів виконаної роботи.

Слід зазначити, що проведення лабораторних занять вимагає наявності попередньо підготовленого матеріалу (тести, різні завдання тощо).

За кожне лабораторне заняття фіксуються оцінки, що враховуються при виставленні поточної модульної оцінки з освітньої компоненти.

Інструментарій для проведення лабораторних занять

Інформація з освітньої компоненти:

- *теоретична база* – підручники, монографії, нормативно-правові документи;
- *інформаційна база* – картографічні сервіси: Google Maps, Google Earth, OpenStreetMap, Earthexplorer та інші.

Лабораторна робота №1

Тема: Африка

Мета: розкрити теоретичні аспекти методики визначення номенклатури загально-географічних, топографічних карт материка Африка для студентів закладів вищої освіти та надати відповідні методичні рекомендації щодо їх практичної реалізації.

Хід роботи:

Проводити роботу із знання номенклатури можна за трьома варіантами:

а) Індивідуальна робота.

Знаходження об'єктів за фрагментом чи цілою контурною картою.

б) Робота в парах.

Ця робота передбачає перевірку номенклатури на 5 хвилин. Здобувачі вищої освіти загадують один одному назви об'єктів на географічній карті.

Наприклад: Перший здобувач : «Покажіть на карті Червоне море».

Другий здобувач: «Покажіть Ефіопське нагір'я».

в) Робота на карті біля дошки.

Обладнання: фізична та політична карти Африки, контурні карти Африки.

Завдання: нанести на контурну карту і вивчити назви та розташування основних географічних об'єктів материка Африка та крайні точки; нанести на контурну карту і вивчити назви країн та їх столиць.

Фізична Африки (перелік об'єктів для нанесення).

Миси Африки: Рас-Енгела (Ель-Аб'яд), Гвардафуй (Рас-Асейр), РасХафун

Затоки, бухти Африки: Туніська, Сеутська, Габес, Сідра (Вел. Сірт), Аденська, Делагоа, Алгоа, Форт-Бей, Сент-Хеліна, Гвінейська, Бенін, Біафра, Даккарська.

Протоки Африки: Гібралтарська, Туніська, Баб-ель-Мандебська, Занзібарська, Мозамбіцька.

Півострови Африки: Сомалі, Зелений, Бонін.

Острови Африки: Сокотра, Занзібар, Амірантські, Сейшельські, Коморські, Мадагаскар, Європа, Маскаренські, Вознесення, Святої Єлени, Сан-Томе, Принсіпі, Біоко, Зеленого Мису, Канарські, Мадейра, Азорські.

Орографія. Складчасті гори Африки: Атлаські гори: Рифський Атлас (Ер-Риф), Тель-Атлас, Високі плато, Середній Атлас, Високий Атлас (г. Тубкаль – 4165 м), Антиатлас, Сахарський Атлас, Туніський Атлас, Марокканська Масета, гори Орес; Капські гори.

Нагір'я, брилові, складчасто-брилові гори, плато та височини Африки: нагір'я Ахаггар (г. Тагат – 2918 м), нагір'я Тібесті (г. Емі-Куссі – 3415 м), Абіссінське (Ефіопське) нагір'я: гори Семієн (г. РасДашен – 4620 м), масив Рувензорі (г. Маргеріта – 5119 м), гори Мучінга, гори Мітумба, нагір'я Камерун (гори Адамова), Того, Драконові гори, плато Аїр, плато Еннеді, плато Дарфур (г. Марра – 3088 м), плато Хауд, Кордофан, плато Фута-Джаллон, Північногвінейська височина, плато Джос, Азанде, Лунда-Катанга, плато Танезруфт, плато Адрар-Іфорас, Мотабеле, Високий Велд, Великий уступ, Велике Кару, Мале Кару, плато Кап, Східноафриканське плоскогір'я: плато Ньяса, плато Масаї, плато Уньямвезі; Намакваленд, Лебомбо.

Вулкани та вулканічні масиви Африки: Кіліманджаро (г. Кібо – 5895 м); Кенія (5199 м); Елгон (4321 м); Меру (4565 м); Камерун (4070 м), масив Вірунга: вулк. Нірагонго (3454 м), вулк. Карісімбі (4507 м).

Улоговини Африки: Середньонігерська, Чад, Білого (Верхнього) Нілу, Середнього Конго, Ель-Джуф, Калахарі.

Рівнини і низовини Африки: Кавар, Гезіра, Туніська, Сенегамбія, Північногвінейська, Сомалійська, Мозамбіцька.

Западини Африки: Бенуе, Каттара (-133 м н. р. м.), Афар, Боделе, Ассаль (-155 м н. р. м.), Ер-Рир (Шотт Мельгір (-33 м н. р. м.).

Тектоніка. Складчасті гори Африки: Атлаські гори, Капські гори.

Щити (антеклізи) Африки: Тібетсі, Ахагарський (Туарезький), Сьєрра-Леонський (Леоно-Ліберійський), Регібатський, Еритрейський, Східноафриканський, Ангольський масив, Родезійський, Мадагаскарський.

Улоговини (синеклізи) Африки: Лівійсько-Єгипетська, Араван-Туадені (Ель-Джуф), Нігерська, Чад, Конго, Калахарі, Кару, Сенегальська.

Прогини Африки: Бенуе, Каттара, Афар, Боделе, Ассаль, Ер-Рир (Шотт), Мельгір.

Розломи і грабени Африки: Абіссінський, Західноафриканський (Алберта), Центральноафриканський (Кенійський, або Грегорі), Східноафриканський.

Внутрішні води. Ріки Африки. *Ріки басейну Атлантичного океану:* Ніл: Ніл-Кагера, Вікторія-Ніл, Кйюга-Ніл, Алберт-Ніл, Білий Ніл (Бахр-ельДжебелъ), Білий Ніл (Бахр-ель-Аб'яд), Собат, Голубий Ніл, Атбара, Шеліф, Мулуя, Сенегал, Гамбія, Вольта: Чорна Вольта, Біла Вольта, Нігер: Бенуе, Бані, Конго (Заїр): Луапула (впадає в оз. Мверу, вважають витоком р. Конго), Лувуа, Луалаба (вважають витоком р. Конго); Лукуга (права притока Луалаби, витікає з оз. Танганьїка), Арувімі, Убангі, Санга; Рукі; Ква: Касаї, Кванго, Кванза, Кунене. Оранжева: Вааль. *Ріки басейну Індійського океану:* Вебі-Шебелле, Джубба, Руфіджі, Рувума; Замбезі: Квандо, Кафуе, Шіре, Лімпопо. *Ріки басейну внутрішнього стоку:* Шарі: Логон; Омо, Окованго.

Пороги та водоспади Африки: водоспад Мерчісон (р. Ніл), пороги Лівінгстона (р. Конго), водоспад Стенлі (р. Конго), водоспад Порт-д'Анфер (р. Луалаба), водоспад Вікторія (р. Замбезі), водоспад Гоньє (р. Замбезі), водоспад Ауграбіс (р. Оранжева).

Озера Африки: Ель-Джерід, Чад, Тумба, Асоле, Тана, Ассаль, Рудолф (Туркана), Кйюга, Вікторія, Алберт (Мобуту-Сесе-Секо), Едвард, Ківу, Танганьїка, Руква, Мверу, Бангвеулу, Ньяса (Малаві), Найваша.

Водосховища Африки: Насер (Ніл), Вольта Акосомбо (р. Вольта), Каїнджі (р. Нігер), Каріба

(р. Замбезі), Кабора-Баса (р. Замбезі).

Болота Африки: болото Окованго, болота Судд.

Артезіанські басейни Африки: Східносахарський (Лівійсько-Єгипетський), Великий Сахарський (Алжиро-Туніський), Нігерійський, Південноафриканський (Кару).

Льодовики Африки: Вулк. Кіліманджаро (вершина Кібо), масив Рувензорі, вулк. Кенія.

Пустелі та напівпустелі: Сахара: Західна Сахара; Великий Західний ерг, Великий Східний ерг, Ель-Джуф; Центральна Сахара, Хамада Ель-Хамра, Ідган-Убарі, Ідган-Мурзук; Східна Сахара, Лівійська, Велика піщана пустеля, Нубійська, Аравійська; Наміб; Калахарі.

Політична карти Африки (перелік об'єктів для нанесення).

Незалежні держави Африки: Алжир, Ангола, Бенін, Ботсвана, Буркіна-Фасо, Бурунді, Габон, Гамбія, Гана, Гвінея, Гвінея-Бісау, Демократична Республіка Конго (ДРК), Джибуті, Екваторіальна Гвінея, Еритрея, Ефіопія, Єгипет, Замбія, Зімбабве, Кабо-Верде, Камерун, Кенія, Коморські Острови, Конго, Кот-д'Івуар, Лесото, Ліберія, Лівія, Маврикій, Мавританія, Мадагаскар, Малаві, Малі, Марокко, Мозамбік, Намібія, Нігер, Нігерія, Південна Африка, Південний Судан, Руанда, Сан-Томе і Прінсіпі, Свазіленд, Сейшельські Острови, Сенегал, Сомалі, Судан, Сьєрра-Леоне, Танзанія, Того, Туніс, Уганда, Центральноафриканська Республіка (ЦАР), Чад.

Залежні та спірні території: Західна Сахара, Канарські Острови, Мадейра, Майотта, Мелілья, Острів Святої Єлени, Реюньйон, Сеута.

АФРИКА. Фізична карта. Тектонічна будова

масштаб 1: 40 000 000

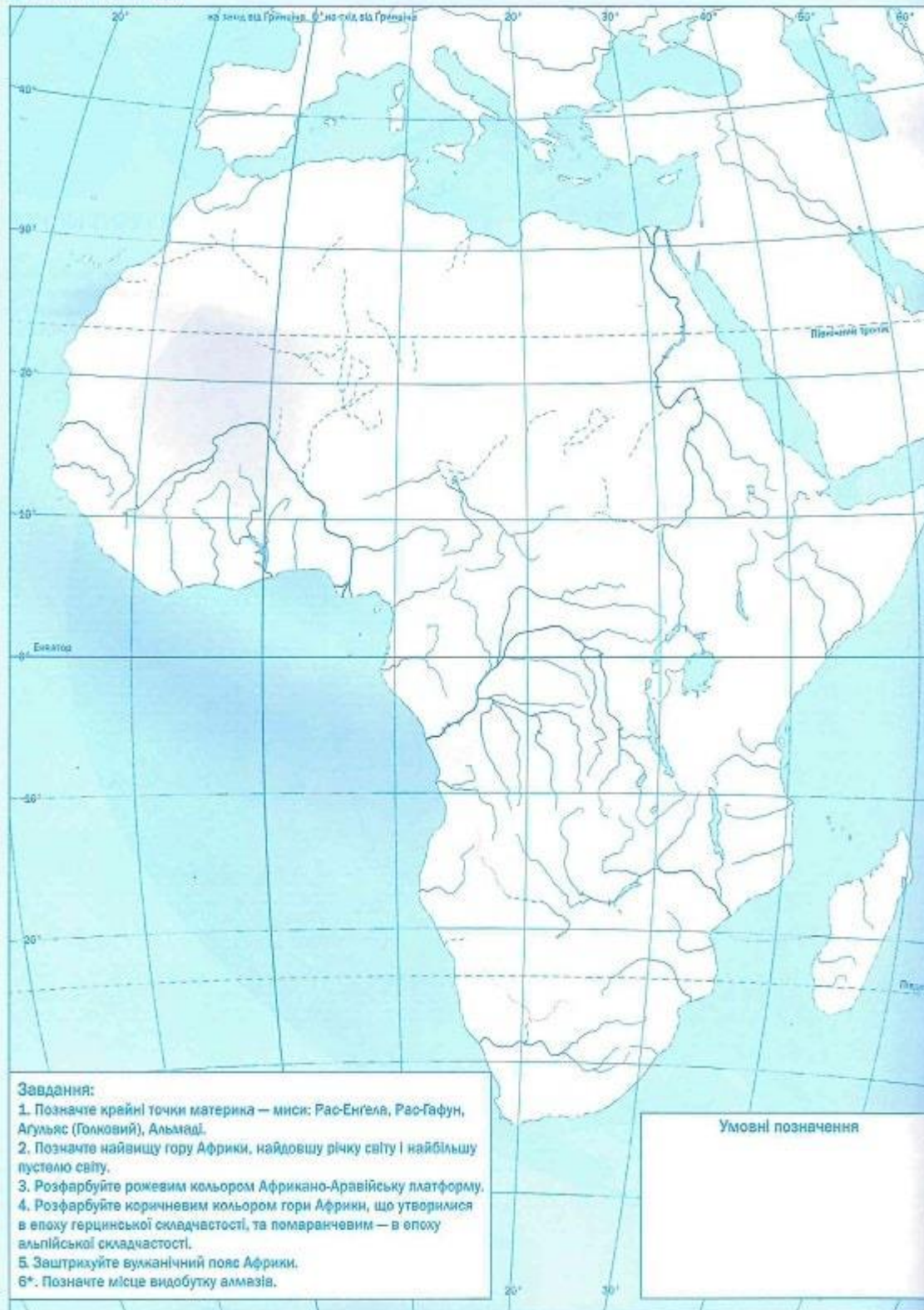

Рис. 1 Африка. Фізична карта (контурна карта)

Висновки: Зробіть висновки щодо теоретичних та практичних аспектів номенклатури загально-географічних, топографічних карт на прикладі материка Африка.

Контрольні запитання:

1. Яке положення займає Африка відносно екватора?
2. Який вплив географічне положення материка має на його природу?
3. Яка протяжність Африки з півночі на південь, із заходу на схід?
4. Назвіть крайні точки материка.
5. Які несприятливі природні явища простежуються на материку?
6. Які сучасні ГІС вам доводилося застосовувати у своєму житті?
7. Які ГІС можна застосовувати при вивченні географії?

Лабораторна робота №2

Тема: Австралія та Океанія

Мета: розкрити теоретичні аспекти методики визначення номенклатури загально-географічних, топографічних карт для студентів закладів вищої освіти та надати відповідні методичні рекомендації щодо їх практичної реалізації.

Хід роботи:

Проводити роботу із знання номенклатури можна за трьома варіантами:

а) Індивідуальна робота.

Знаходження об'єктів за фрагментом чи цілою контурною картою.

б) Робота в парах.

Ця робота передбачає перевірку номенклатури на 5 хвилин. Здобувачі вищої освіти загадують один одному назви об'єктів на географічній карті.

Наприклад: Перший здобувач : «Покажіть на карті пустелю Сімпсон ?».

Другий здобувач: «Покажіть Велику австралійську затоку ?».

в) Робота на карті біля дошки.

Обладнання: фізична та політична карти Австралії та Океанії, контурні карти Австралії та Океанії.

Завдання: нанести на контурну карту і вивчити назви та розташування основних географічних об'єктів материка Австралія та Океанія та крайні точки; нанести на контурну карту і вивчити назви країн та їх столиць.

Фізична карта Австралія та Океанія (перелік об'єктів для нанесення).

Крайні точки: м. Йорк, м. Південно-Східний, м. Стіп-Пойнт, м. Байрон.

Океани: Індійський, Тихий.

Моря: Арафурське, Тиморське, Коралове, Тасманове.

Затоки: Велика Австралійська. Карпентарія.

Протоки: Басова, Торресова.

Теплі течії: Східноавстралійська.

Холодні течії: Західних Вітрів.

Острови: Нова Гвінея, Тасманія.

Півострови: Кейп-Йорк, Арнем-Ленд.

Гори: Великий Вододільний хребет, Австралійські Альпи, г. Косцюшко.

Річки: Муррей, Дарлінг, Купер-Крік.

Озера: Ейр.

Пустелі: Велика Піщана, Велика пустеля Вікторія.

Політична карта Австралія та Океанія (перелік об'єктів для нанесення).

Держави: Австралія (Австралійський Союз), Вануату, Кірибаті, Маршаллові Острови, Мікронезія, Науру, Нова Зеландія, Палау, Папуа-Нова Гвінея, Самоа, Соломонові Острови, Тонга, Тувалу, Фіджі.

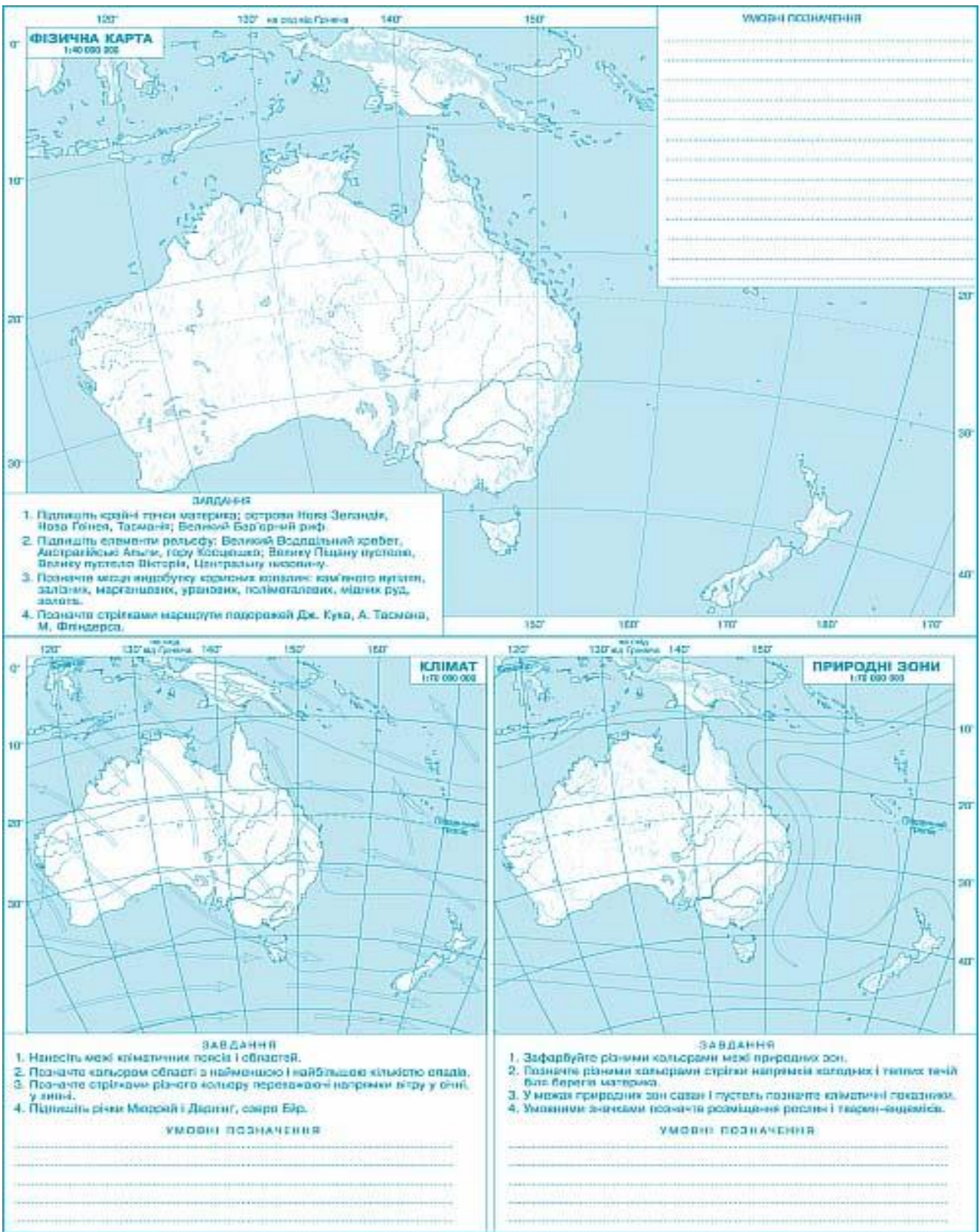

Рис. 3 Австралія та Океанія. Фізична карта (контурна карта)

Рис. 4 Австралія та Океанія. Політична карта (контурна карта)

Висновки: зробіть висновки щодо теоретичних та практичних аспектів номенклатури загально-географічних, топографічних карт на прикладі материка Австралія та Океанія.

Контрольні запитання:

1. Як впливає географічне положення Австралії та Океанії на особливості її природи?
2. Назвіть основні етапи формування природи материка.
3. Назвіть основні родовища корисних копалин у Австралії?
4. Яку назву має найбільша система бар'єрних рифів у світі?
5. Чому в Австралії немає діючих вулканів і відсутнє сучасне зледеніння?
6. Які ви знаєте сучасні ГІС системи.
7. Значення віртуальних карт на уроках географії.

Лабораторна робота №3

Тема: Північна Америка

Мета: розкрити теоретичні аспекти методики визначення номенклатури загально-географічних, топографічних карт для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти та надати відповідні методичні рекомендації щодо їх практичної реалізації.

Хід роботи:

Проводити роботу із знання номенклатури можна за трьома варіантами:

а) Індивідуальна робота.

Знаходження об'єктів за фрагментом чи цілою контурною картою.

б) Робота в парах.

Ця робота передбачає перевірку номенклатури на 5 хвилин. Здобувачі вищої освіти загадують один одному назви об'єктів на географічній карті.

Наприклад: Перший здобувач : «Покажіть Міссісіпськау низовину».

Другий здобувач: «Де знаходиться річка Нельсон».

в) Робота на карті біля дошки.

Обладнання: фізична та політична карти Північної Америки, контурні карти Північної Америки.

Завдання: нанести на контурну карту і вивчити назви та розташування основних географічних об'єктів материка Північна Америка та крайні точки; нанести на контурну карту і вивчити назви країн та їх столиць.

Фізична карта Північна Америка (перелік об'єктів для нанесення).

Крайні точки: м. Мерчінсон, м. Мар'ято, м. Принца Уельського, м. Сент-Чарльз.

Океани: Атлантичний, Тихий, Північний Льодовитий.

Моря: Баффіна, Берингове, Бофорта, Чукотське, Карибське.

Затоки: Гудзонова, Мексиканська, Каліфорнійська, Аляска, Святого Лаврентія.

Протоки: Берингова, Гудзонова, Данська, Девіса, Флоридська, Юкатанська.

Теплі течії: Аляскінська, Антильское, Гольфстрим.

Холодні течії: Каліфорнійська, Лабрадорська.

Канал: Панамський.

Острови: Алеутські, Баффінова Земля, Ванкувер, Гренландія, Канадський Арктичний архіпелаг, Ньюфаундленд, Святого Лаврентія, Великі (Ямайка, Гаїті, Куба, Пуерто-Ріко) і Малі Антильські.

Півострови: Аляска, Каліфорнія, Лабрадор, Флорида, Юкатан.

Гори: Аппалічі, Кордільєри, Сьєрра-Невада, Скелясті гори, г. Мак-Кінлі.

Вулкан: Орісабо, Попокатепетль, Санфорд.

Річки: Міссісіпі, Міссурі, Макензі, Юкон, Святого Лаврентія, Ріо-Гранде, Колорадо, Нельсон.

Озера: Верхнє, Гурон, Мічіган, Велике Ведмеже, Велике Невільниче, Ері, Вінніпег, Онтаріо, Нікарагуа, Атабаска.

Водоспади: Ніагарський, Ріббон.

Пустелі: Чіуауа, Сонора, Мохаве.

Політична карта Північна Америка (перелік об'єктів для нанесення).

Держави: Канада, США, Беліз, Гватемала, Гондурас, Коста-Рика, Мексика, Нікарагуа, Панама, Сальвадор, Антигуа і Барбуда, Багамські острови, Барбадос, Гаїті, Гренада, Домінікана, Домініканська республіка, Куба, Сент-Винсент і Гренадини, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Люсія, Тринідад і Тобаго, Ямайка; *території:* Американські Віргінські острови, Ангілья, Аруба, Бермудські острови, Британські Віргінські острови, Гваделупа, Гренландія, Кайманові острови, Кюрасао, Мартиніка, Монсеррат, Навасса, Пуерто-Рико, Сен-Бартелемі, Сен-Мартен, Сінт-Мартен, Сен-П'єр і Мікелон, острови, Теркс і Кейкос.

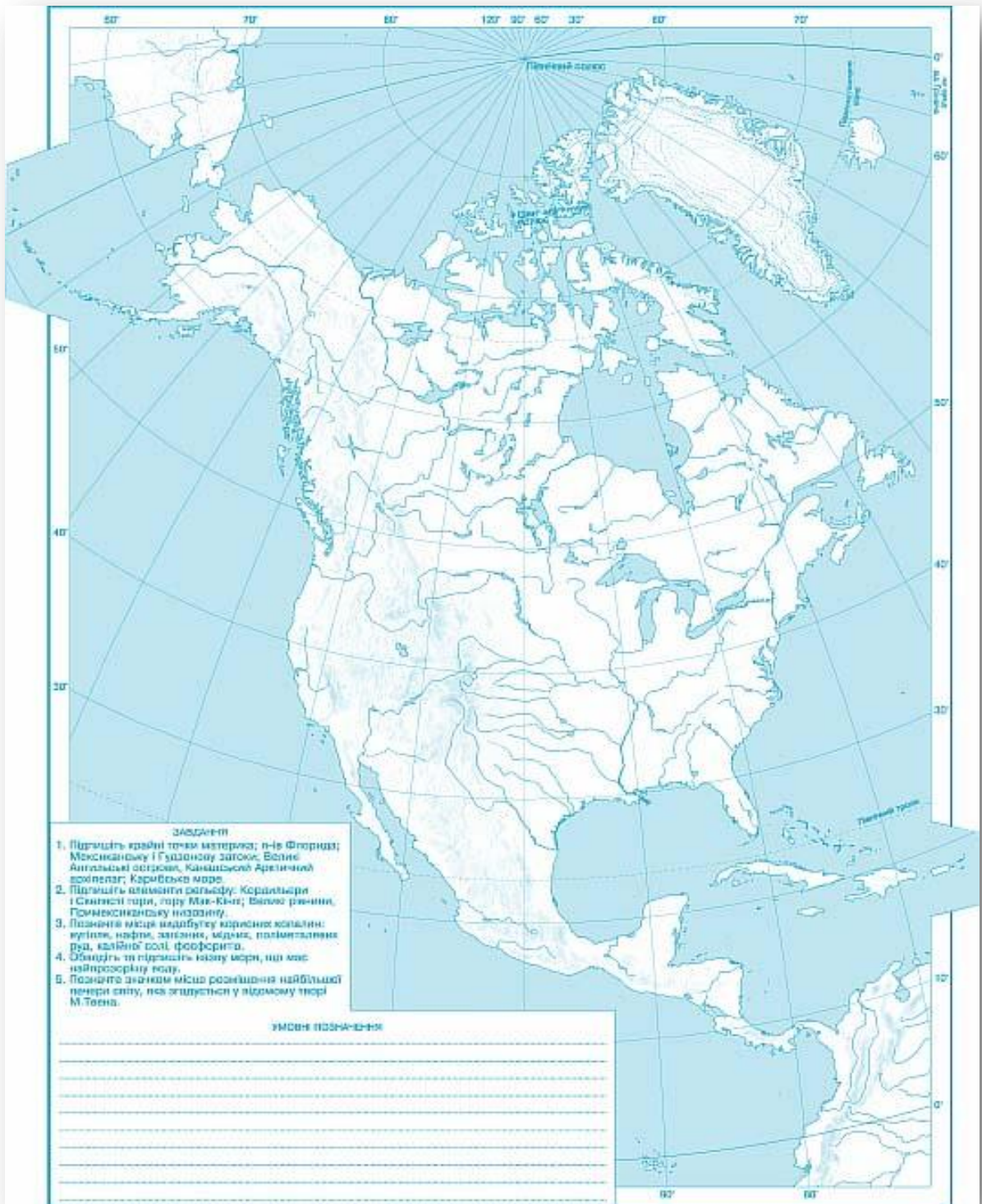

Рис. 5 Північна Америка. Фізична карта (контурна карта)

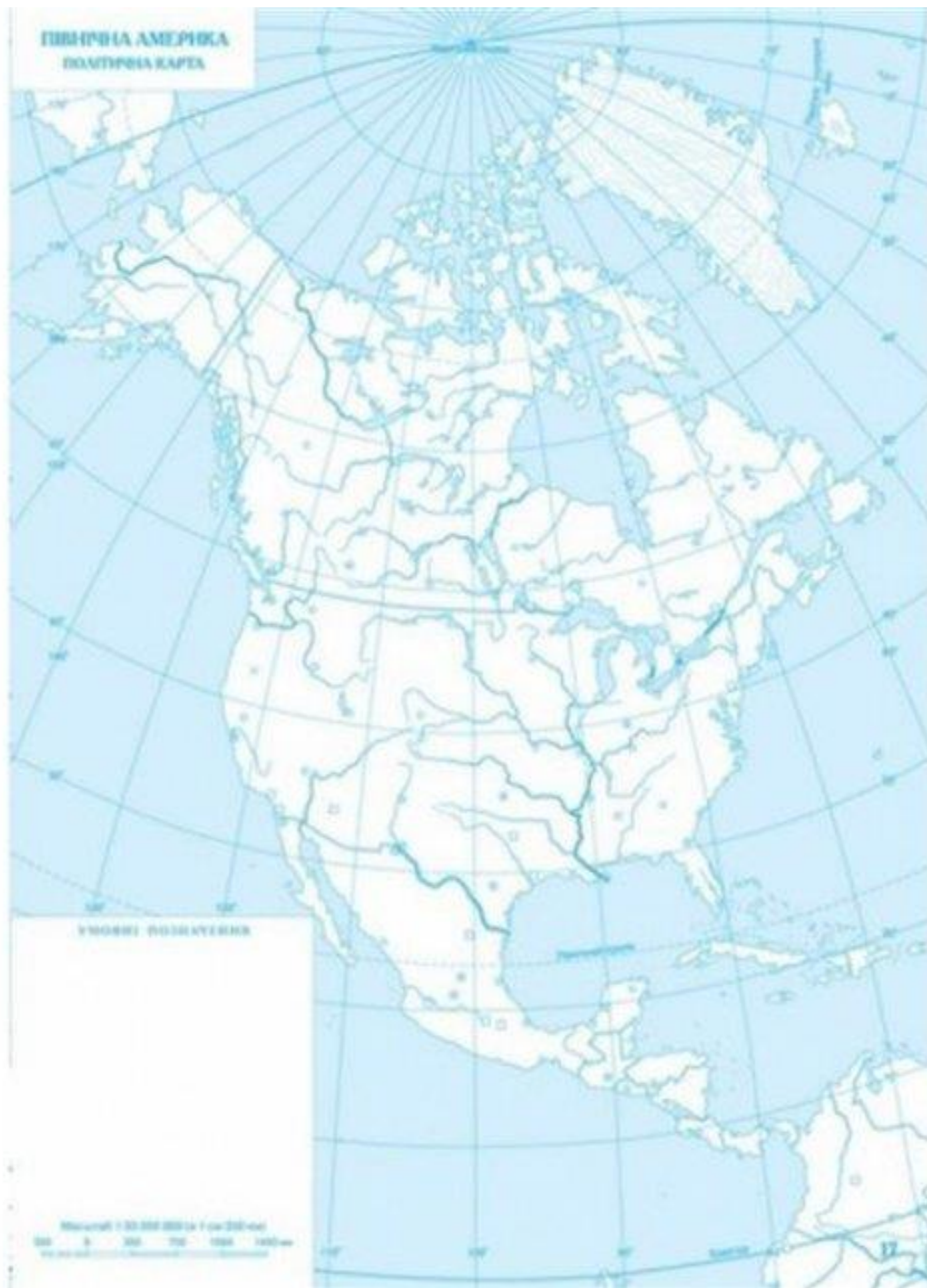

Рис. 6 Північна Америка. Політична карта (контурна карта)

Висновки: зробіть висновки щодо теоретичних та практичних аспектів номенклатури загально-географічних, топографічних карт на прикладі материка Північної Америки.

Контрольні запитання:

1. Опишіть географічне положення Північної Америки.
2. Як відрізняється ступінь розчленування берегової лінії північної, східної та західної частин материка?
3. Назвіть крайні точки материка.
4. Назвіть найбільші озера.
5. Назвіть основні етапи формування території материка.
6. Охарактеризуйте етапи створення тематичної карти.
7. Перелічіть картографічні підприємства України.

Лабораторна робота №4

Тема: Південна Америка

Мета: розкрити теоретичні аспекти методики визначення номенклатури загально-географічних, топографічних карт для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти та надати відповідні методичні рекомендації щодо їх практичної реалізації.

Хід роботи:

Проводити роботу із знання номенклатури можна за трьома варіантами:

а) Індивідуальна робота.

Знаходження об'єктів за фрагментом чи цілою контурною картою

б) Робота в парах.

Ця робота передбачає перевірку номенклатури на 5 хвилин.

Здобувачі вищої освіти загадують один одному назви об'єктів на географічній карті.

Наприклад: Перший здобувач : «Покажіть Амазонську низовину?».

Другий здобувач: «Покажіть Бразильське плоскогір'я».

в) Робота на карті біля дошки.

Обладнання: фізична та політична карти Південної Америки, контурні карти Південної Америки.

Завдання: нанести на контурну карту і вивчити назви та розташування основних географічних об'єктів материка Південної Америка та крайні точки; нанести на контурну карту і вивчити назви країн та їх столиць.

Фізична карта Південна Америка (перелік об'єктів для нанесення).

Крайні точки: м. Гальїнас, м. Фроуерд, м. Паріньяс, м. Кабу-Бранку.

Океани: Атлантичний, Тихий.

Моря: Карибське.

Затоки: Ла-Плата.

Протоки: Дрейка, Магелланова.

Теплі течії: Гвіанська, Бразильська.

Холодні течії: Перуанська, Фолклендська, Західних Вітрів.

Острови: Вогняна Земля, Фолклендські (Мальвінські), Галапагос, Трінідад.

Канал: Панамський.

Гори: Анди, Аконкагуа.

Вулкан: Котопахі.

Річки: Амазонка, Мадейра, Оріноко, Парана, Сан-Франсиску, Парагвай, Уругвай.

Озера: Маракайбо, Тітікака.

Водоспади: Анхель, Ігуасу.

Пустелі: Атакама.

Політична карта Південна Америка (перелік об'єктів для нанесення).

Держави: Аргентина, Болівія, Бразилія, Венесуела, Гаяна, Еквадор, Колумбія, Парагвай, Перу, Суринам, Уругвай, Чилі; *залежні території:* Фолклендські острови, Французька Гвіана, Південна Джорджія та Південні Сандвічеві острови.

Рис. 7 Південна Америка. Фізична карта (контурна карта)

Рис. 8 Південна Америка. Політична карта (контурна карта)

Висновки: зробіть висновки щодо теоретичних та практичних аспектів номенклатури загально-географічних, топографічних карт на прикладі материка Південна Америка.

Контрольні запитання:

1. Які причини утворення пустелі Атакама?
2. Які несприятливі природні явища трапляються в межах материка?
3. Назвіть найбільші ріки Південної Америки.
4. Що собою являє Пампа?
5. Назвіть області поширення діючих та згаслих вулканів.
6. Етапи створення віртуальних карт.
7. Роль віртуальних карт на уроках географії.

Лабораторна робота №5

Тема: Антарктида

Мета: розкрити теоретичні аспекти методики визначення номенклатури фізико-географічних, топографічних карт для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти та надати відповідні методичні рекомендації щодо їх практичної реалізації.

Хід роботи:

Проводити роботу із знання номенклатури можна за трьома варіантами:

а) Індивідуальна робота.

Знаходження об'єктів за фрагментом чи цілою контурною картою

б) Робота в парах.

Ця робота передбачає перевірку номенклатури на 5 хвилин.

Здобувачі вищої освіти загадують один одному назви об'єктів на географічній карті.

Наприклад: Перший здобувач : «Покажіть Землю королеви мод ?».

Другий здобувач: «Покажіть шельфовий льодовик Росса ?».

в) Робота на карті біля дошки.

Обладнання: фізична карта Антарктиди, контурна карта Антарктиди.

Завдання: нанести на контурну карту і вивчити назви та розташування основних географічних об'єктів материка Антарктиди та крайні точки.

Фізична карта Антарктида (перелік об'єктів для нанесення).

Океани: Атлантичний, Індійський, Тихий

Моря: Амундсена, Беллінсгаузена, Росса, Уедделла

Протоки: Дрейка

Холодні течії: Західних Вітрів

Острови: Петра I, Беркнер

Півострови: Антарктичний

Гори: масив Вінсон **Вулкан:** Еребус

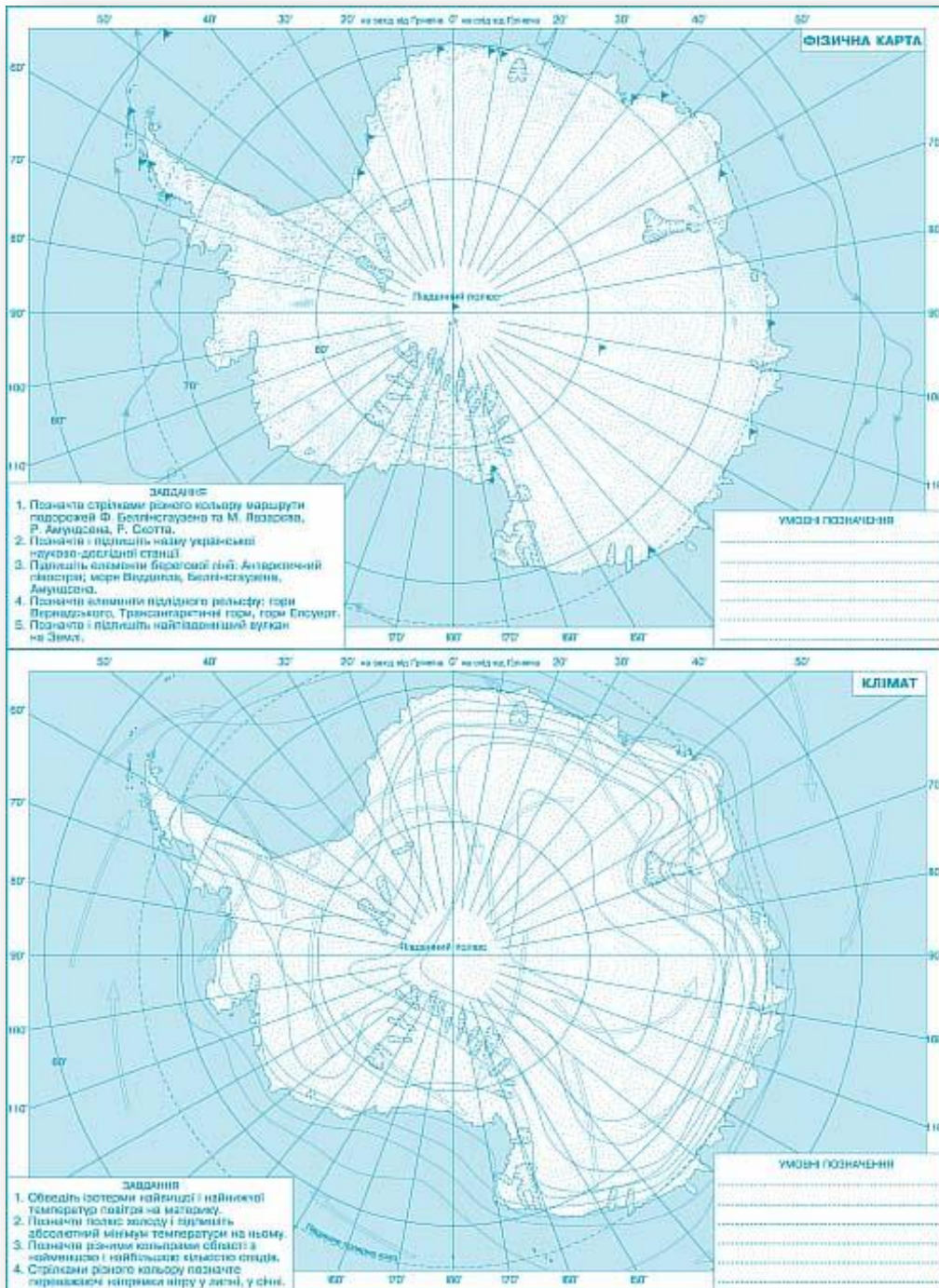

Рис. 9 Антарктида. Фізична карта (контурна карта)

Висновки: зробіть висновки щодо теоретичних та практичних аспектів номенклатури фізико-географічних, топографічних карт на прикладі материка Антарктида.

Контрольні запитання:

1. Як географічне положення материка впливає на формування основних рис природи?
2. Що розуміють під поняттям «антарктичні оази»?
3. Назвіть гіпотези походження антарктичних оаз.
4. Які гори розміщені в межах материка?
5. Яка головна причина виняткового суворого клімату Антарктиди?
6. Охарактеризуйте віртуальні картографічні потреби в шкільній програмі з географії?
7. Назвіть затоки материка Антарктида.

Лабораторна робота №6

Тема: Європа

Мета: розкрити теоретичні аспекти методики визначення номенклатури загально-географічних, топографічних карт для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти та надати відповідні методичні рекомендації щодо їх практичної реалізації.

Хід роботи:

Проводити роботу із знання номенклатури можна за трьома варіантами:

а) Індивідуальна робота.

Знаходження об'єктів за фрагментом чи цілою контурною картою.

б) Робота в парах.

Ця робота передбачає перевірку номенклатури на 5 хвилин.

Здобувачі вищої освіти загадують один одному назви об'єктів на географічній карті.

Наприклад: Перший здобувач: «Покажіть на карті Скандинавський півострів ?».

Другий здобувач: «Покажіть річку Висла ?».

в) Робота на карті біля дошки.

Обладнання: фізична та політична карти Європи, контурні карти Європи.

Завдання: нанести на контурну карту і вивчити назви та розташування основних географічних об'єктів Європи та крайні точки; нанести на контурну карту і вивчити назви країн та їх столиць.

Фізична карта Європи (перелік об'єктів для нанесення).

Крайні материкові точки: на півночі - мис Нордкін, на півдні - мис Мароккі, на заході - мис Рока, на сході - східне підніжжя Полярного Уралу біля Байдарацької губи.

Моря: Адріатичне, Азовське, Балтійське, Іонічне, Лігурійське, Мармурове, Північне, Середземне, Тірренське, Чорне, Егейське.

Затоки: Біскайська, Ботнічна, Рижська, Таганрозька, Фінська.

Протоки: Босфор, Гібралтар, Дарданелли, Каттегат, Керченська, Ла-Манш, Падде-Кале, Скагеррак.

Острови: Балеарські, Британські (Великобританія та Ірландія), Гренландія, Ісландія, Корсіка, Крит, Мальта, Сардинія, Сицилія.

Півострови: Апеннінський, Балканський, Кримський, Пелопоннес, Скандинавський.

Гори та рівнини: Альпи, Апенніни, Карпати, Кримські, Скандинавські.

Гірські вершини та вулкани: влк. Везувій, Герлаховський-Штіт, Говерла, Монблан, Роман-Кош, влк. Етна.

Річки: Волга, Дунай, Урал, Дніпро, Дон, Печора, Дністер, Рейн, Північна Двіна, Ельба (Лаба) Вісла, Зах. Двіна (Даугава) Луара, Тахо (Тежу), Неман, Маас, Одра (Одер), Ебро, Рона, Сена, По, Темза.

Озера: Каспійське море, Ладозьке, Онезьке, Венерн, Чудське з Псковським, Веттерн, Сайма, Меларен, Інарі, Балатон, Женевське, Боденське, Гарда, Скадарське, Преспа.

Гірські вершини: Ельбрус, Казбек, Монблан, Монте-Роза, Фінстераархорн, Гросглокнер, Муласен, пік Ането, Мусала, Олімп, Корно, Герлаховські-Штіт, Молдов'яну, Ботев.

Вулкани: Етна, Хваннадальсхнукюр, Гекла, Везувій, Стромболі, Вулькано.

Політична карта Європи (перелік об'єктів для нанесення).

Держави: Австрія, Бельгія, Ліхтенштейн, Люксембург, Монако, Нідерланди, Німеччина, Франція, Швейцарія, Албанія, Андора, Боснія і Герцоговина, Ватикан, Греція, Іспанія, Італія, Північна Македонія, Мальта, Португалія, Сан-Марино, Сербія, Словенія, Хорватія, Чорногорія, Велика Британія, Данія,

Естонія, Ірландія, Ісландія, Латвія, Литва, Норвегія, Фінляндія, Швеція, Білорусь, Болгарія, Молдова, Польща, Румунія, Словаччина, Угорщина, Україна; країни, що частково розташовані в Європі: Азербайджан, Грузія, Казахстан, Росія, Туреччина; країни, що відносяться до Європи: Вірменія, Кіпр; невизнані та частково визнані держави: Абхазія, Косово, Нагірно-карабаська республіка, Південна Осетія, Турецька республіка Північного Кіпру, Придніпровська Молдавська республіка; залежні території: Акротирі і Декалія, Аландські острови, Гернсі, Гібралтар, Острів Мен, Фарерські острови, Шпіцберген, Ян-Маєн; території з автономним статусом: Аджарія, Адигея, Англія, Афон, Башкортостан, Валле-д'Аоста, Валлонія, Воєводина, Гагаузія, Інгушетія, Кабардино-Балкарія, Калмікія, Карачаєво-Черкесія, Карелія, Комі, Марій Ел, Мордовія, Ненецький автономний округ, Північна Ірландія, Північна Осетія, Республіка Сербська, Сардинія, Сицилія, Татарстан, Третіно-Альто-Адідже, Удмуртія, Уельс, Федерація Боснія і Герцоговина, Фландрія, Фріулі-Венеція-Джулія, Чечня, Чувашія, Шотландія.

Рис. 10 Европа. Фізична карта (контурна карта)

Рис. 11 Європа. Політична карта (контурна карта)

Висновки: зробіть висновки щодо теоретичних та практичних аспектів номенклатури загально-географічних, топографічних карт на прикладі Європи.

Контрольні запитання:

1. Назвіть основні риси рельєфу Європи.
2. Чому над Європою переважає західне перенесення повітряних мас?
3. Назвіть найбільше озеро Європи.
4. Які ріки належать до басейну Атлантичного океану?
5. Де зустрічаються найбільші скупчення озер?
6. Віртуальні карти та етапи їх створення.
7. Які ви знаєте ГІС-програми для створення картографічної продукції.

Лабораторна робота №7

Тема: Азія

Мета : розкрити теоретичні аспекти методики визначення номенклатури фізико-географічних, топографічних карт для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти та надати відповідні методичні рекомендації щодо їх практичної реалізації.

Хід роботи:

Проводити роботу із знання номенклатури можна за трьома варіантами:

а) Індивідуальна робота.

Знаходження об'єктів за фрагментом чи цілою контурною картою.

б) Робота в парах.

Ця робота передбачає перевірку номенклатури на 5 хвилин.

Здобувачі вищої освіти загадують один одному назви об'єктів на географічній карті.

Наприклад: Перший здобувач : «Покажіть на карті пустелю Гобі?».

Другий здобувач: «Покажіть Жовте море?».

в) Робота на карті біля дошки.

Обладнання: фізична та політична карти Азії, контурні карти Азії.

Завдання: нанести на контурну карту і вивчити назви та розташування основних географічних об'єктів Азії та крайні точки; нанести на контурну карту і вивчити назви країн та їх столиць.

Фізична карта Азії (перелік об'єктів для нанесення).

Моря: Андаманське, Аравійське, Баренцеве, Берінгове, Біле, Жовте, Карське, Лаптевих, Охотське, Південно-Китайське, Тиморське, Східно-Сибірське, Східно-Китайське, Сулавесі, Червоне, Чукотське, Яванське, Японське.

Затоки: Аденська, Анадирська, Бенгальська, Камчатська, Оманська, Перська, Сахалінська, Сіамська, Шеліхова.

Протоки: Баб-ель-Мандебська, Берінгова, Зондська, Карімата, Карські Ворота, Лаперуза, Тайванська.

Острови: Зондські (Калімантан, Нова Гвінея, Новая Земля, Сулавесі, Суматра, Ява), Мальдівські, Молуккські, Сахалін, Тайвань, Філіппінські, Цейлон (Шрі-Ланка), Японські (Кюсю, Сікоку, Хоккайдо, Хонсю), арх. Північна Земля, арх. Земля Франца-Йосипа, Курильські о-ви.

Півострови: Аравійський, Індокитай, Індостан, Сінайський, Камчатка, Ямал, Таймир, Чукотський, Кольський.

Гори та рівнини: Алтай, Кавказ, Східно-Китайська рівнина, Гімалаї, Індо-Гангська низовина, Куньлунь, , Памір, Тібетське нагір'я, Тянь-Шань, Уральські, Алтай, Західно-Сибірська низовина, Східно-Європейська рівнина, Прикаспійська низовина.

Гірські вершини та вулкани: Джомолунгма, влк. Фудзіяма, пік Комунізму, Ельбрус, Ключевська Сопка,

Пустелі: Гобі, Каракуми, Кизилкум, Руб-ель-Халі, Тар.

Річки: Амудар'я, Амур, Брахмапутра, Ганг, Євфрат, Інд, Меконг, Сирдар'я, Тигр, Хуанхе, Янцзи, Об (з Іртишем), Амур (з Аргунью), Лена, Єнісей, Волга, Урал, Дніпро, Дон, Печора, Індігірка.

Озера: Аральське море, Балхаш, Каспійське море, Мертве море, Байкал, Ладижське.

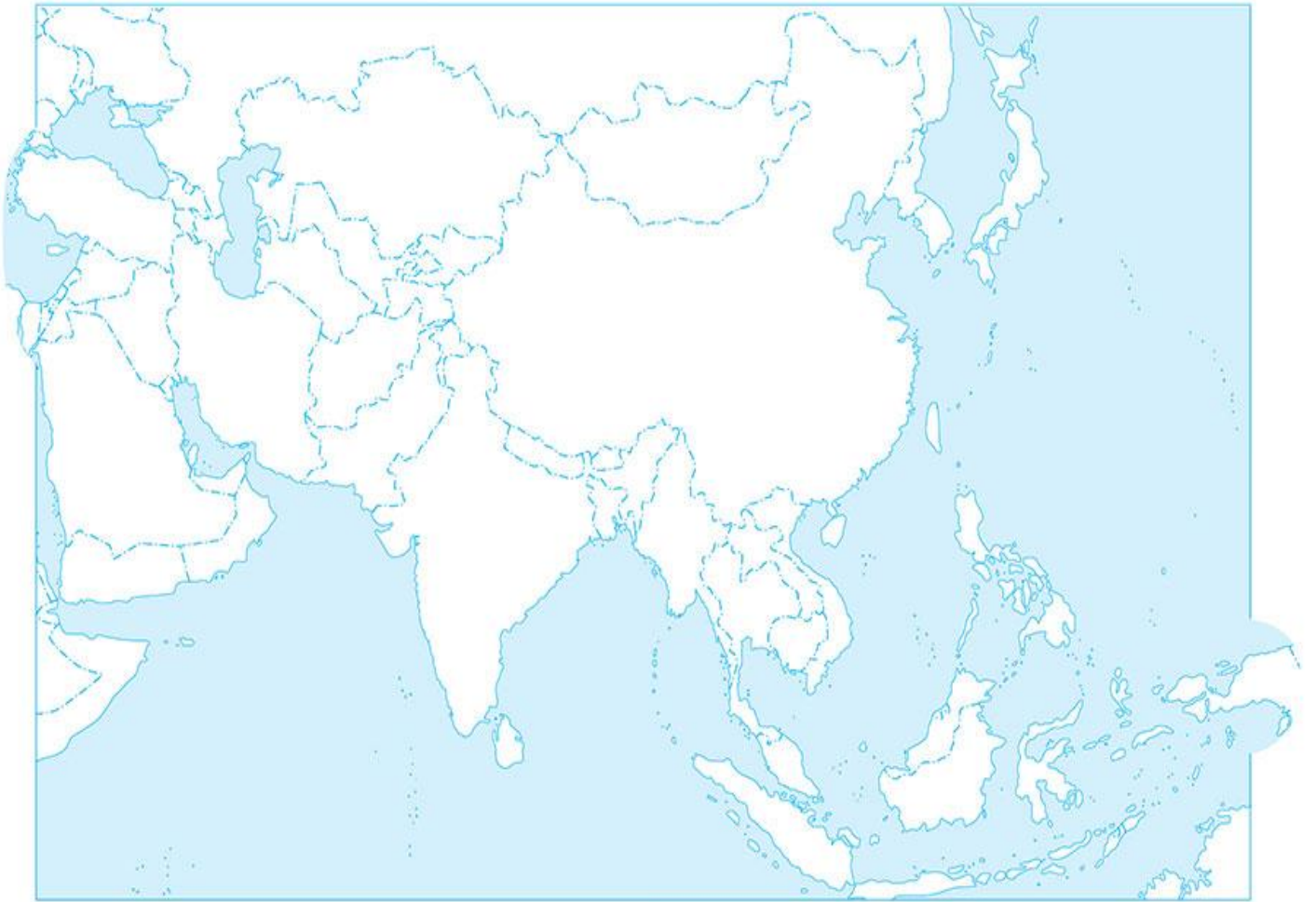

Рис. 12 Азія. Фізична карта (контурна карта)

Політична карта Азії (перелік об'єктів для нанесення).

Держави: Азербайджан, Бруней, Бутан, Вірменія, В'єтнам, Грузія, Ємен, Ізраїль і Палестина, Індія, Індонезія, Йорданія, Іран, Казахстан, Кіпр, Киргизстан, Китай, Ліван, Малайзія, Мальдіви, Монголія, М'янма, Непал, ОАЕ, Оман, Пакистан, Північна Корея, Південна Корея, Саудівська Аравія, Сінгапур, Сирія, Таджикистан, Таїланд, Туреччина, Туркменістан, Узбекистан, Філіппіни, Шрі-Ланка, Японія.

Рис. 13 Азія. Політична карта (контурна карта)

Висновки: зробіть висновки щодо теоретичних та практичних аспектів номенклатури загально-географічних карт, топографічних карт на прикладі Азії.

Контрольні запитання:

1. Назвіть основні риси рельєфу Азії.
2. Які повітряні маси панують над Азією?
3. Назвіть найбільше озеро та пустелю Азії.
4. Які моря омивають Азію?
5. Які гірські масиви є на теренах Азії?
6. Інтернет карти для потреб шкільної програми.
7. Світові лідери картографічної продукції.

Лабораторна робота №8

Тема: Світовий океан

Мета: розкрити теоретичні аспекти методики визначення номенклатури загально-географічних, топографічних карт Світового океану для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти та надати відповідні методичні рекомендації щодо їх практичної реалізації.

Хід роботи:

Проводити роботу із знання номенклатури можна за трьома варіантами:

а) Індивідуальна робота.

Знаходження об'єктів за фрагментом чи цілою контурною картою.

б) Робота в парах.

Ця робота передбачає перевірку номенклатури на 5 хвилин.

Здобувачі вищої освіти загадують один одному назви об'єктів на географічній карті.

Наприклад: Перший здобувач : «Покажіть на карті Біскайську затоку?».

Другий здобувач: «Покажіть на карті Протоку Дрейка?».

в) Робота на карті біля дошки.

Обладнання: фізична карта Світового океану, контурна карта Світового океану.

Завдання: нанести на контурну карту і вивчити назви та розташування основних географічних об'єктів Світового океану.

Тихий океан

Моря: Берингове, Південно-Китайське, Жовте, Коралове, Охотське, Тасманове, Уедделла, Фіджі, Філіппінське, Східно-Китайське, Японське

Затоки: Аляска, Каліфорнійська

Протоки: Басова, Берингова, Дрейка, Корейська, Магелланова, Тайванська, Торресова

Жолоби: Маріанський, Перуанський

Теплі течії: Аляска, Південно-Австралійська, Куросіо, Міжпасатна протитечія, Північна Пасатна, Північно-Тихоокеанська, Південна Пасатна

Холодні течії: Західних вітрів, Каліфорнійська, Курило-Камчатська, Перуанська

Острови: Алеутські, Гавайські, Калімантан, Сулавесі, Курильські, Нова Зеландія, Пасхи, Самоа, Тайвань, Тасманія, Фіджі, Філіппінські, Японські

Півострови: Аляска, Індокитай, Каліфорнія, Камчатка, Корея, Малакка.

Атлантичний океан

Моря: Балтійське, Карибське, Північне, Середземне, Чорне, Саргасове, Лабрадор

Затоки: Біскайська, Гвінейська, Мексиканська

Протоки: Гібралтарська, Гудзонова, Данська, Дрейка, Магелланова

Жолоб: Пуерто-Ріко.

Теплі течії: Бразильська, Гвіанська, Гвінейська, Гольфстрім, Північна Пасатна, Південна Пасатна, Північноатлантична

Холодні течії: Бенгельська, Західних вітрів, Канарська, Лабрадорська, Фолклендська

Острови: Великі Антильські, Бермудські, Великобританія, Гренландія, Ірландія, Ісландія, Вогняна Земля, Фолклендські (Мальвінські).

Півострови: Аппенінський, Лабрадор, Мала Азія, Піренейський, Скандинавський, Флорида, Юкатан, Балканський

Індійський океан

Моря: Андаманське, Аравійське, Червоне, Тиморське, Арафурське

Затоки: Аденська, Бенгальська, Велика Австралійська, Перська, Оманська

Протоки: Баб-ель-Мандебська, Малаккська, Мозамбіцька

Жолоб: Зондський

Теплі течії: Мозамбіцька, Мусонна, Мису Голкового, Південна Пасатна, Мадагаскарська

Холодні течії: Західноавстралійська, Західних вітрів, Сомалійська

Острови: Суматра, Ява, Коморські, Мадагаскар, Мальдівські, Сейшельські, Шрі-Ланка, Тасманія

Півострови: Аравійський, Індостан, Малакка, Сомалі

Північний Льодовитий океан

Моря: Баренцеве, Бофорта, Баффіна, Біле, Східносибірське, Гренландське, Карське, Лаптевих, Чукотське

Затоки: Гудзонова

Протоки: Берингова

Теплі течії: Норвезька, Шпіцбергенська, Західногренландська

Холодні течії: Трансарктична

Острови: Врангеля, Гренландія, Канадський Арктичний архіпелаг, Нова Земля, Північна Земля, Шпіцберген, Новосибірські

Півострови: Таймир, Чукотський, Ямал, Скандинавський

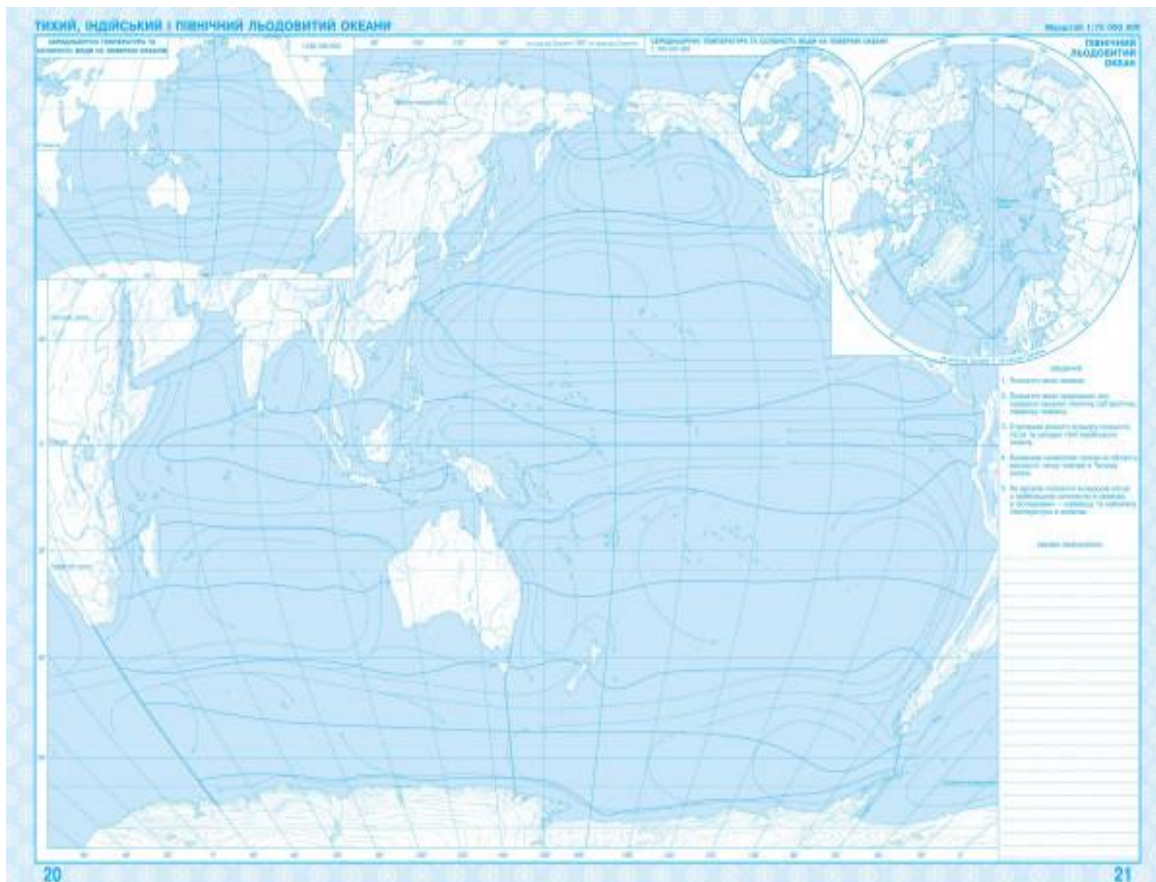

Рис. 14 Світовий океан. Фізична карта (контурна карта)

Висновки: зробіть висновки щодо теоретичних та практичних аспектів номенклатури загально-географічних, топографічних карт на прикладі Світового океану.

Контрольні запитання:

1. На які частини поділяється Світовий океан?
2. Чим океан відрізняється від моря?
3. Поясніть сутність проблем природокористування океанів.
4. Назвіть джерела забруднення вод Світового океану.
5. Чим пояснюються відмінності властивостей океанічних вод різних фізико-географічних поясів?
6. Розкажіть про сучасні інтерне-карти.
7. Застосування ГІС-технологій в картографії, географії.

IV. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗА МОДУЛЬ №1

з освітньої компоненти «Географічна номенклатура»

1. Географічне положення Євразії.
2. Геологічна будова Євразії, історія геологічного розвитку, корисні копалини. Плейстоценові зледеніння.
3. Рельєф Євразії. Зв'язок рельєфу з геологічною будовою.
4. Внутрішні води Євразії. Характеристика гідрологічних об'єктів.
5. Північна Європа: Феноскандія, Ісландія, Арктична острівна країна.
6. Середня Європа: Герцинська Європа (Британські о-ви. Середньоевропейська рівнина, гори і р-ни Середньої Європи),
7. Альпійська Європа (Альпійська гірська країна, Карпати і Дунайські рівнини).
8. Східна Європа: Східно-Європейська рівнина, Уральська гірська країна.
9. Південна Європа (Європейське Середземномор'я): Піренейський півострів, Апеннінський півострів, Балканський півострів.
10. Північна Азія (Сибір): Арктична острівна Азія, Західно-Сибірська рівнина, Середній Сибір, Північно-Східний Сибір, гори півдня Сибіру (Алтайсько-Саянська гірська країна).
11. Східна Азія: Камчатсько-Курильська фізико-географічна країна, Амурсахалінська країна, Японські острови, Північно-Східний Китай і п-ів Корея, Східний Китай.
12. Центральна Азія: Середня Азія (Туранська рівнина, Казахський дрібносопковик), підвищені рівнини Центральної Азії (Гобі, Алашань, ТаклаМакан та ін.), гірська Центральна Азія (Паміро-Алтай, Тянь-Шань, Саур і Тар-Багатай, Кунь-Лунь, Хангай, Алтинтаг, Каракорум, Тібет).

13. Південно-Західна Азія: Кавказ, Передньоазіатське нагір'я (Малоазіатське, Вірменське, Іранське), Месопотамська рівнина, Аравійський півострів, Левант (Азіатське Середземномор'я).
14. Південна Азія: Гімалаї, Індо-Гангська низовина, п-ів Індостан і о. Шрі-Ланка.
15. Південно-Східна Азія: Індокитай, Малайський архіпелаг.
16. Північна Америка Фізико-географічне положення материка Північна Америка.
17. Формування материка і основні етапи розвитку природи, вплив зледеніння на природні комплекси.
18. Загальні риси будови поверхні
19. Внутрішні води Північної Америки.
20. Генетичні типи озер, географічне поширення.
21. Гірське зледеніння. Багаторічна мерзлота.
22. Поділ на субконтиненти: Американський сектор Арктики, Позакордильєрський Схід, Кордильєрський Захід, Центральна Америка.
23. Американський сектор Арктики: Гренландія, Канадський Арктичний архіпелаг.
24. Позакордильєрський Схід: Лаврентійська височина і Лабрадор, Центральні рівнини і область Великих озер, Великі рівнини, Берегові низовини, Аппалачі і приаппалацькі райони.
25. Кордильєрський Захід: Кордильєри Аляски, Кордильєри Канади, Південні Кордильєри, Мексиканське нагір'я.
26. Центральна Америка: Перешийок, Острови.
27. Південна Америка.
28. Фізико-географічне положення материка Південна Америка.
29. Формування материка і основні етапи розвитку його природи.

30. Головні типи морфоструктур. Корисні копалини.
31. Особливості водної мережі материка.
32. Озера.
33. Сучасне зледеніння.
34. Регіональний огляд. Субконтинент Позаандійський Схід: Рівнина Оріноко, Гвіанське плоскогір'я і низовина, Амазонія, Бразильське плоскогір'я.
35. Внутрішні рівнини. Патагонське плато, Передкордильєри і Пампинські сьєри.
36. Субконтинент Андійський Захід: Північні Анди, Центральні Анди, Чилійсько-Аргентинські, Південні (Патагонські) Анди.
37. Африка. Фізико-географічне положення, розміри, конфігурація Африки.
38. Формування материка і основні етапи розвитку природи. Корисні копалини.
39. Основні риси будови поверхні, типи морфоструктур.
40. Внутрішні води Африки.
41. Озера, їх генетичні типи і закономірності поширення.
42. Субконтиненти. Фізикогеографічні країни. Північна Африка: Атласька гірська країна, пустеля Сахара, Суданська країна. Т
43. Центральна Африка: Північно-Гвінейська височина, улоговина Конго.
44. Східна Африка: Ефіопське нагір'я і плато Сомалі, СхідноАфриканське плоскогір'я.
45. Південна Африка: Південно-Африканське плоскогір'я, Капські гори, острів Мадагаскар.
46. Австралія, Океанія, Антарктида. Фізико-географічне положення, розміри, обриси Австралії.
47. Формування материка і основні етапи розвитку його природи. Корисні копалини, типи морфоструктури та морфо скульптури.
48. Внутрішні води. Система Муррей-Дарлінг.

49. Озера. Підземні води, їх басейни.
50. Фізико-географічні країни: Західно-Австралійське плоскогір'я, Центральна низовина, Великий Вододільний хребет.
51. Океанія. Острови Тихого океану, їх походження і зв'язок із структурами дна. Основні острівні групи і генетичні типи островів.
52. Фізико-географічні країни: Меланезія, Мікронезія, Полінезія і Нова Зеландія.
53. Антарктида. Фізико-географічне положення. Природні особливості материка.
54. Геологічна будова і рельєф корінного ложа.
55. Льодовий покрив, типи льодовиків.
56. Географічна номенклатура Тихого океану.
57. Географічна номенклатура Атлантичного океану.
58. Географічна номенклатура Індійського океану.
59. Географічна номенклатура Північного Льодовитого океану .

V. Тести до іспиту у з освітньої компоненти «Географічна номенклатура»

Здобувач вищої освіти складає іспит на платформі Project за покликанням
https://project.zu.edu.ua/LevelResults.php?level_id=1554

1. Який із наведених нижче географічних об'єктів знаходиться у Північній Америці?

гора Деналі (Мак-Кінлі)

вулкан Еребус

гора Аконкагуа

водоспад Вікторія

2. Південну частину материка Північної Америки називають:

Центральною

Середньою

Проміжною

Вест-Індією

3. Укажіть площу Північної Америки:

17,8 млн. км²

24, 2 млн. км².

30,3 млн. км².

44 млн. км².

4. Євразію та Північну Америку розділяє протока:

Берингова

Девісова

Гудзонова

Флоридська

5. Укажіть затоку, яку називають «льодяним мішком»:

Гудзонова

Фанді

Святого Лаврентія

Аляска

6. Яким океаном омивається материк зі сходу?

Атлантичним

Тихим

Північним Льодовитим

Індійським

7. Укажіть назву холодної течії, що рухається назустріч Гольфстріму:

Лабрадорська

Аляскінська

Каліфорнійська

Гренландська

8. Від острова Нова Гвінея Австралія відокремлюється

Торесовою

Карпентарія

Бассовою

Тасмановою

9. Мис Мар'ято є крайньою точкою:

південною точкою материка

північною точкою материка

західною точкою материка

східною точкою материка

10. Що є межею між Північною та Південною Америкою?

Панамський канал

Карибське море

Берингова протока

Суецький канал

11. Велику групу островів на півночі материка Північна Америка називають:

Канадським арктичним архіпелагом

Баффіною Землею

Алеутськими островами

Великими Антильськими островами

11. На півночі материка Північна Америка розташований найбільший острів земної кулі:

Гренландія

Ньюфаундленд

Баффінова Земля

Вікторія

12. Укажіть серед географічних об'єктів, що характеризують фізико-географічне положення Північної Америки, назву затоки:

Святого Лаврентія

Вікторія

Елсмір

Баффінова Земля

13. Яка потужна тепла течія формується біля східного узбережжя Північної Америки?

течія Західних вітрів

Лабрадорська

Каліфорнійська

- 15.** Укажіть географічні об'єкти Північної Америки, розташовані на заході:
- півострови Каліфорнія та Аляска
  - півострови Мелвін та Бутія
  - півострів Лабрадор та острів Ньюфаундленд
  - півострови Флорида та Юкатан
- 16.** Укажіть висоту найвищої вершини Північної Америки:
- 6194 м
  - 8848 м
  - 4807 м
  - 11022 м
- 17.** Укажіть групу вулканів Північної Америки:
- Орисаба, Попокатепель, Тахумулько
  - Кракатау, Апо, Ключевська сопка
  - Етна, Гекла, Везувій
  - Котопахі, Чімборасо, Льюльяльяко
- 18.** Укажіть форму рельєфу, яка розміщена на Канадському щиті:
- Лаврентійська височина
  - Скелясті гори
  - Центральні рівнини
  - Великі рівнини
- 19.** Укажіть найбільш підняту над рівнем моря рівнинну форму рельєфу Північної Америки:
- Великі рівнини
  - Лаврентійська височина
  - Центральні рівнини
  - Міссісіпська низовина
- 20.** Найвища точка материка Північна Америка - це:
- гора Мак-Кінлі (Деналі)

вулкан Попокатепетль

вулкан Орисаба

гора Мітчелла 1563 тис.км2

21. Укажіть, до яких гір за висотою належать Аппалачі?

середніх

високих

найвищих

низьких

22. Укажіть узбережжя Північної Америки, на якому можливі землетруси:

Тихого океану

Північно Льодовитого океану

Гудзонової затоки

Атлантичного океану

23. З якою тектонічною структурою пов'язане існування зони активного вулканізму та землетрусів уздовж західного узбережжя Північної Америки?

з поясом кайнозойської складчастості

з Північноамериканською давньою платформою

з поясом палеозойської складчастості

з молодією платформою

24. Яка форма рельєфу у Північній Америці зазнала найбільшого впливу давнього зледеніння?

Лаврентійська височина

Мексиканське нагір'я

плато Колорадо

Аппалачі

25. Укажіть тектонічну структуру, яка лежить в основі Центральних та Великих рівнин:

плита

щит

грабен

складчаста область

26. Гори Аппалачі за віком утворення складок належить до:

каледонської та герцинської складчастості

альпійської складчастості

байкальської складчастості

мезозойської складчастості

27. Укажіть давні й дуже зруйновані гори Північної Америки:

Аппалачі

Скелясті

Анди

Кордильєри

28. Укажіть назви повітряних мас, які впливають на формування клімату

Північної Америки взимку:

арктичні, помірні, тропічні

тропічні, помірні, субтропічні, екваторіальні

субарктичні, субтропічні, субекваторіальні

арктичні, помірні, тропічні, екваторіальні

29. Укажіть назву кліматичного поясу, у межах якого розташована найбільша

частина Північної Америки:

помірний

тропічний

екваторіальний

арктичний

30. Короткочасні морози та снігопади в субтропічному поясі Північної Америки

пов'язані з:

вторгнення холодних повітряних мас з півночі материка

холодною Лабрадорською течією

західним переносом

впливом пасатів

31. Укажіть причину великої відмінності в нагріванні суходолу біля мисів

Мерчисон і Мар'ято на материк Північна Америка:

різна віддаленість території від екватора

вплив атмосферної циркуляції

змінюється характер підстильної поверхні територій

вплив теплих і холодних течій

32. Укажіть назви повітряних мас, які впливають на формування клімату

Північної Америки влітку:

арктичні, помірні, тропічні, екваторіальні

субарктичні, помірні, тропічні, екваторіальні

субарктичні, субтропічні, субекваторіальні

тропічні, помірні, субтропічні, екваторіальні

33. На формування берегових пустель впливає:

Каліфорнійська течія

течія Гольфстрім

Аляскинська течія

Лабрадорська течія

34. По якій річці проходить кордон між Мексикою та США?

Ріо-Гранде

Колорадо

Ніагара

Міссісіпі

35. Укажіть максимальні глибини Великого Каньйону:

1300-1500м

800-1000 м

1800-2000 м

2800-3000 м

36. Більшість озер Північної Америки має походження:

тектонічно-льодовикове

лиманне

вулканічне

карстове

37. До річок басейну Північного Льодовитого океану належить:

Маккензі

Юкон

Святого Лаврентія

Колорадо

38. Найбільшою річкою Північної Америки є:

Міссісіпі

Маккензі

Атабаска

Юкон

39. Яка з річок Північної Америки сформувала найглибший у світі каньйон?

Колорадо

Міссісіпі

Міссурі

Маккензі

40. На нагір'ї Великий басейн є найбільше безстічне озеро:

Велике Солоне

Велике Невільниче

Велике Озеро

Вікторія

41. Яка столиця Антигуа і Барбуди?

Сент-Джонс

Бельмопан

Нассау

Оттава

42. Яка столиця Барбадосу?

Бриджтаун

Бельмопан

Сент-Джорджес

Мехіко

43. Яка столиця Гондурасу?

Тегусільгапа

Сент-Джорджес

Кастрі

Бастер

44. Назвіть столицю Фуджі

Сува

Аваура

Ярен

Порт-Морсбі

45. Яка столиця Домініки?

Розо

Оттава

Санто-Домінго

Мехіко

46. Столицею якої країни є Гавана?

Куба

Антигуа і Барбуда

Сент-Люсія

Гондурас

47. Столицею якої країни є Кастрі?

Сент-Люсія

Мексика

Антигуа і Барбуда

Сент-Вінсент і Гренадини

48. Столицею якої країни є Вашингтон?

Сполучені Штати Америки

Тринідад і Тобаго

Мексика

Канада

49. Столицею якої країни є Кінгстон?

Ямаїк

Домініканська Республіка

Гаїті

Сент-Вінсент і Гренадини

50. Столицею якої країни є Порт-оф-Спейн?

Тринідад і Тобаго

Ямаїка

Гренада

Домінікана

VI. Список рекомендованої літератури:

1. Міхелі С. В. Фізична географія Євразії: навчальний посібник для закладів вищої освіти. – К., Ірпінь: Перун, 2019. – 286 с.
2. Міхелі С. В. Фізична географія Північної Америки: навчальний посібник. – К.: Перун, 2019. – 288 с.
3. Шищенко П. Г. та ін. Фізична географія материків і океанів: підручник: у 2-х т. Т.2. Європа. Київ, 2017. – 540 с.
4. Шищенко П. Г. та ін. Фізична географія материків і океанів: підручник у 2-х т. Т.1 Азія. Київ, 2017. – 643 с.
5. Костів Л. Я. Фізична географія материків і океанів. Африка : навч.-метод. посібник. — Л. : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2017. — 184 с.
6. Мирза-Сіденко В. М. Навчально-методичний посібник з курсу «Фізична географія материків і океанів» - Кіровоград, 2017. – 188 с.

Інформаційні ресурси:

<http://www.nbuv.gov.ua> Бібліотека ім. В. І. Вернадського

<http://geografica.net.ua> Географіка. Географічний портал

<http://www.geograf.com.ua> Географія. Мислення, що змінює світ

<http://geo-teacher.net.ua> Я йду на урок географії та економіки

<http://compas.ucoz.com> Для географа

<http://geoknigi.com/book.php> BookFinder. Найбільша електронна бібліотека рунету.

<http://www.twirpx.com> Спеціалізована електронна бібліотека

<http://geoknigi.com/book.php> Пізнавальний сайт географія

<http://www.alleng.ru/edu/geogr.htm> Освітні ресурси Інтернету F Географія